

dr hab. Tomasz Nowak, prof. uczelni
Uniwersytet w Siedlcach,
Wydział Sztuki

Siedlce, 25 kwietnia 2025 r.

Recenzja rozprawy doktorskiej mgr Katarzyny Dzikowskiej pt. *Barchan. Malarska metamorfoza pejzażu pustyni* z dziedziny sztuka, w dyscyplinie sztuki plastyczne i konserwacja dzieł sztuki, zrealizowanej pod opieką promotorską dr hab. Łukasza Rudeckiego. Recenzja, sporządzona zgodnie z treścią *Ustawy o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki* oraz Uchwałą Nr 000-3/12/2025 Senatu Uniwersytetu Radomskiego im. Kazimierza Pułaskiego z dnia 27 lutego 2025 r. w sprawie wyznaczenia recenzentów rozprawy doktorskiej Pani mgr Katarzyny Dzikowskiej.

Ocena rozprawy doktorskiej

Realizacje Pani Dzikowskiej w pierwszym odbiorze poruszają moją wyobraźnię w kierunku rysunku wykonanego ostrym narzędziem, naruszającym jakoby strukturę skały w pierwszych rytach sprzed tysięcy lat p.n. e. W ten sposób wykorzystywano naturalną przestrzeń skały z jej fakturą oraz wartościami barwnymi, do realizacji plastycznych kompozycji. Osiągane efekty przestrzenności wydobywają formę z płaszczyzny, która pozostaje nieodłącznym elementem kompozycji.

Treść prezentacji dysertacji mgr Dzikowskiej jest intelektualnym świadectwem na to, iż sztuki plastyczne są ciągle żywą dyscypliną oraz stanowią dowód mocnego oddziaływania, jako wartości budowanej na wielodyscyplinarnym doświadczeniu.

Inspiracje i zdarzenia budują poszczególne opowieści zamknięte w formach na płaszczyźnie, czy też w przestrzeni. Prezentowane obiekty, o oryginalnych kompozycjach, dopełnia ogólny wydzźwięk, odnoszący się do miejsca ich powstania.

Forma przekazu, daje odbiorcy możliwość obcowania z niepowtarzalnym zapisem kreacji artystycznej.

Prezentowane obiekty nawiązują do natury, wartości budujących sferę idei, ale także niekonwencjonalną metodę odczytywania współzależnych zjawisk tworzących oryginalny głos w tworzeniu współczesnej kultury. Podejście do obiektu sztuki poprzez spójność treści i formy oraz zastosowany kod ikonograficzny autorki prezentowanych obiektów, stanowi oryginalny komentarz do procesu kreowania komunikatu, skierowanego do współczesnego odbiorcy. Autorka ukazuje rzeczywistość i tym samym miejsce i rolę obiektu wizualnego, jako formy dominującej w kulturze przekazu XXI wieku.

Rozprawa doktorska mgr Katarzyny Dzikowskiej z dziedziny sztuka w dyscyplinie sztuki plastyczne i konserwacja dzieł sztuki, zrealizowana pod opieką promotorską profesora Łukasza Radeckiego zatytułowana *Barchan. Malarska metamorfoza pejzażu pustyni* – składa się z cyklu obiektów Trails and Cadence 1 do 15, Interlocked Recurrence 1 do 5 i Soundless Memory 1 do 10 oraz z części opisowej zwieńczonej podsumowaniem, bogatą bibliografią, indeksem prac oraz indeksem ilustracji.

Pracę opisową otwiera *rozdział*, w którym autorka prezentuje zainteresowania źródłem inspiracji, w tym zjawiskiem pustyni oraz jej oddziaływania. Zbliża odbiorcę do uzasadnienia swoich pragnień i dążeń do wyobrażenia organizmu pustyni, który jest mocno obciążony kanonicznym wizerunkiem. Pustyni, która odgrywa znaczącą rolę w Abu Dhabi, miejscu w którym autorka żyje i tworzy. Miejscu które ulega ciągłym zmianom, przez co stanowi dla Dzikowskiej źródło niewyczerpalnych inspiracji. Jak zaznacza autorka: *Asymilacja ze środowiskiem naturalnym pozwoliły mi odkryć wieloaspektowość, kompleksowość i zmienność wydмовego krajobrazu. Ów aspekt rytmu i cykliczności pustynnej scenerii oraz związek lokalnej społeczności ze środowiskiem, w którym żyją, jest jednym z zasadniczych założeń moich artystycznych eksploracji w cyklu „Barchan. Malarska metafora pejzażu pustyni”*

Z pustyni po imperium, społeczeństwo, które poprzez sukcesywny rozwój poszerza swoje granice oddziaływania, również dzięki świadomości, czym jest kultura i jej miejsce w budowie światłego społeczeństwa. Pustynia odgrywa w tym miejscu znaczący wpływ na aktywność człowieka, jako zwierciadło życia społeczności konkretnego czasu z całym spektrum sprzeczności i dysonansów. Autorka poznająca przestrzeń pustynną, próbuje nas oswoić z jej pejzażem, który obecnie dość dynamicznie ewoluuje poprzez materializowanie odważnych projektów urbanistycznych. Postrzeganie pustynnej rzeczywistości staje się dla Dzikowskiej potrzebą i wiarą we własną wizję, otwartą na wielorakie możliwości interpretowania „pejzażu pustyni”, z poczuciem nieograniczoności w nieograniczonym niczym wizerunku wydмовych transgresji.

W rozdziale pt. *Repetycje rytm wizualny* analizuje środki wyrazu plastycznego oraz indywidualne postawy twórców, które mogły być źródłem inspiracji, źródłem przeprowadzenia specyficznego dialogu, wielowarstwowo analizuje zjawisko *powtarzalności*, jako istotny środek wyrazu artystycznego. Zwraca uwagę na rolę natury, tradycji w sposobie budowania optyki obserwacji i koncentracji.

Rozdziały 3, 4 oraz 5 prezentują treść, która jest intelektualnym świadectwem na to, iż malarstwo jest ciągle żywą dyscypliną oraz stanowi dowód mocnego oddziaływania w budowaniu współczesnych artefaktów kultury. Autorka identyfikuje się z postawami różnych osobowości, nie sugerując, jakoby od Jej teorii zaczynała się nowa optyka redefiniowania malarstwa, ale z atencją odnosi się do autorów, którzy realizowali i realizują swoje idee w tradycyjnej przestrzeni płótna, czy realizacjach przestrzennych.

Inspiracje i zdarzenia budują poszczególne opowieści, które Artystka ożywia w autorskich obiektach. Proponowane tak oryginalne podejście do analizy, odczytu historii, dopełnia ogólny wydźwięk, odnoszący się do miejsc, ludzi oraz istoty ich znaczenia w procesie twórczym artysty.

Jej postawa jest świadectwem osadzenia we współczesnej roli sztuki oraz Jej doświadczenia. Określa zmieniającą się harmonię między światem idei, a jego naturą.

Autorka sugeruje, aby nie poddawać się łatwym interpretacjom, nie wymagającym krytycznej analizy, sugeruje natomiast spokojną i kreatywną kontemplację artefaktów i tętniących w nich różnorodnych postaw i wartości estetycznych.

Postawa twórcza autorki pozwala wierzyć w trwałość i znaczenie kreacji i odwagi w zbogacaniu języka malarstwa, jako wartości nieprzemijalnej, w ciągłym progresie.

Realizacje otwierające cykl *Interlocked Recurrence* prezentują obiekty, które pochodzą z roku 2024. Autorka przedstawia obiekty wykonane w autorskiej technice, argumentując wybór techniki następującym stwierdzeniem: *Zamiast skupiać się na powierzchowności tego pejzażu, postanowiłam opracować malarską alegorię wrażenia, jakie może wywoływać pustynia. Bazę wizualnych odniesień stworzyłam gromadząc zdjęcia i video naturalnych obszarów pustynnych, co posłużyło jako punkt wyjścia dla tego przedsięwzięcia.*

Kadrowanie, świadomie lub intuicyjnie, prowadzi odbiorcę przez motywy wywierające bardzo zróżnicowane wrażenia, stanowiące istotę intelektualnego przeżycia. Motyw pejzażu staje się w tym momencie tematem, wręcz pretekstem w poszukiwaniu własnych treści.

Odważny proces dociekania, konsekwentne formowanie autorskich kreacji myśli, precyzyjnie pozwala określić autorce wybrany motyw, jakim jest pejzaż pustyni, jak go percepujemy, jak zamierzamy go odczytać od strony formalnej. Jednocześnie nie daje poczucia całkowitego spełnienia poprzez wybrane medium - *W czasie pomiędzy projektami eksplorowałam inną tematykę, powoli oddalając się od ekspresyjnego malarstwa przedstawiającego, przechodząc do coraz szerszych technik mieszanych, eksplorując nowe technologie i wykorzystanie mediów cyfrowych oraz skupiając się na obrazowaniu emocji i przeżyć wewnętrznych. Powoli moja praktyka stała się coraz mniej realistyczna i zaczęła zmierzać w stronę abstrakcji. Zredukowana w formie ekspresji i intencjonalnie uproszczona. Stopniowo proces twórczy przekształcił się w cel nadrzędny, a na pierwszy plan wybijał się medytacyjny sens długiego procesu i wszechstronne badanie zagadnienia. Wraz z tą zmianą, w mojej praktyce pojawiła się chęć zachowania pojedynczej idei czy też myśli poprzez odtworzenie jej jako obiektu artystycznego.*

W badaniu tematu autorka nawiązuje do metody autoetnograficznej, opierającej się na osobistym doświadczaniu, które staje się środkiem do zrozumienia społecznego kontekstu tematu *Barchan. Malarska metamorfoza pejzażu pustyni*. W ten sposób autorka prezentuje proces kreacji twórczej w interakcji z określoną rzeczywistością społeczno-kulturową. Założenia metodologiczne Dzikowska wzbogaca o analizę formalną dzieła, która opisuje kompozycje, mające istotny wpływ na treść rozprawy.

Bez empirycznego podejścia do procesu wizualizacji, do środków wyrazu, nie można mówić o prawdzie w procesie kreacji plastycznej. Najpowszechniejsze zjawiska zachwycają często prostotą swojej kompozycji oraz prowokują do szukania nowego sposobu ich znakowania.

Analizując obiekty Katarzyny Dzikowskiej staję przed „ikonostasem” pustyni z wewnętrzną potrzebą odczytania go na nowo.

Różnorodność środków wyrazu – budujących przestrzeń obiektów, wynika z ciągłej obserwacji i penetracji natury pustyni. Dzięki zmiennym działaniom różnych środków wyrazu plastycznego, autorka dąży do ukazania ulotności i niepowtarzalności nie natury bezpośrednio, ale jej symboliki, budowanej w oparciu o znak tworzony przez złożony proces kreacji.

Dzikowska przeprowadza syntezę i podporządkowuje danemu motywowi ideę wybranej kompilacji wybranych środków.

Uaktywniając i rytmiczując formy, Autorka dąży do osiągnięcia „głębi” obiektów, przez konotacje z naturą stają się jednocześnie pojęciowo wartością niedookreśloną, choć w swej formie wyraźnie nawiązują do źródła inspiracji. Artystka prowokuje do określania

swoich kompozycji w stosunku do tych, które proponuje natura - obecnych w naszej podświadomości. Kontakt z pejzażem stał się dla Dzikowskiej imperatywem do ciągłego poszukiwania indywidualnego wyrazu. Jest swoistym wyzwaniem, które prowokuje do poszukiwań i mozolnych, niemalże laboratoryjnych doświadczeń.

Postawę twórczą Dzikowskiej odbieram poprzez pryzmat jej utożsamiania się z tym, co najbardziej ludzkie i najbardziej osobiste. Życie twórcze Pani Dzikowskiej to nieustanne odnawianie stosunków z naturalnym otoczeniem, otwarcie na świat, otwieranie się ku drugiemu człowiekowi. Autorka zaznacza w dysertacji rolę i świadomość znaczenia natury, jako nieograniczonego źródła inspiracji oraz realizacji i postawy innych artystów.

Twórca musi być samodzielny, samowystarczalny - co nie znaczy samotny.

Kompozycje autorki osadzone są w tradycji eksperymentu i instalacji, nie tylko ze względu na podejmowaną tematykę, ale dzięki spójności treści i formy, co stanowi oryginalny komentarz do procesu kreowania autorskiego komunikatu. Nie szarżuje z „nowoczesnością”, raczej z pełną kulturą i świadomością **Tego, co przed Nią**, przekazuje w autorskiej formie, intrygującą treść.

Konstrukcja pracy opisowej oraz jej koncepcja wskazują na oryginalną realizację w przygotowaniu do druku i redakcję ostateczną pracy, z opracowaniem materiału bibliograficznego. Czystość przekazu, układ poszczególnych części wydawnictwa oraz ich treść, jest dowodem zapisu poszukiwań inspiracji Autorki.

Wymienione elementy pozwalają na stwierdzenie, że Pani mgr Dzikowska opanowała i twórczo zrealizowała wiele istotnych składowych procesu badawczego w dyscyplinie sztuki plastycznej i konserwacja dzieł sztuki.

Realizacje Katarzyny Dzikowskiej są świadectwem eksploracji w poszukiwaniu autorskiej interpretacji. Interpretacji, która pozwoli na odkrycie kolejnych intelektualnych wartości i znaczeń. Wyrazistość środków wyrazu w obiektach plastycznych nie zrywają kontaktu z tym, co realne. Balansując na granicy ryzyka oddziaływania atrakcyjnej formy, Autorka uzmysławia nam, że rzeczywistość przedmiotowego świata nie jest tak mocna i nienaruszalna, jak podpowiada nam nasza świadomość. Dzikowska poprzez swoje peregrynacje mówi, iż to, co postrzegamy może ulec zmianie, może zostać poddane nowemu porządkowi. Poprzez artystyczną świadomość oraz emocje, kompozycje tworzące temat dysertacji przywołują do życia wizualizacje, będące zaskakującym oglądem rzeczywistości. Jej ekspresja staje się integralną częścią natury, czyli w przypadku Dzikowskiej - natury-

pustyni, jako źródła artystycznej inspiracji. Kompozycje budowane na motywie zaczerpniętym z „autorskiego oglądu rzeczywistości”, przeistaczają się w studium treści nadających im oryginalną formę. Studium, będące wyrazem, a wręcz manifestacją wolności i otwartości intelektualnej.

Postawa Dzikowskiej jest intelektualnym świadectwem na to, iż Jej kompozycje realizowane różnymi środkami wyrazu, oddziałują na budowanie współczesnych form plastycznych w manifestowaniu postaw artystycznych.

Proponowane obiekty Dzikowskiej są świadectwem Jej historii, Jej doświadczania, „Jej pejzażu pustyni”. Określają zmieniającą się harmonię między światem idei, a naturą.

Pieczołowicie budowane kompozycje poprzez nakładanie kolejnych warstw tworzą autorską technikę cyklu *Trials and Cadence*, czy cyklu *Interlocked Recurrence*. Katarzyna Dzikowska to przede wszystkim twórczyni poszukująca i eksperymentująca. Treść tych prac dopełnia ogólny wydźwięk prezentowanych obiektów, będących przedmiotem dysertacji, odnoszącej się do miejsc i znaczenia ich w procesie twórczym artystki. Owe miejsca i zdarzenia budujące poszczególne opowieści, które Autorka zamyka w cykle, ożywiają świat wyobraźni odbiorcy oraz propagują i kształtują wartości kultury budowane poprzez działania plastyczne.

Jak każdy proces kreacji, tak i stan świadomości nie jest zjawiskiem stałym i ciągłym. Stan ducha i umysłu przybiera za każdym razem inne formy, często zaskakujące dla samego Artysty. O ile potrzeba wypowiedzenia się i stany ducha, służące kreacji artystycznej, bywają jednorazowe, o tyle świadomość jest wynikiem nakładania się kolejnych intelektualnych wartości. Ostatecznie wizualizowane są w prezentowanych wystawach, działaniach interwencyjnych, potwierdzających ich osobisty charakter.

Kompozycje Dzikowskiej przywołują historię zdarzeń, które sprowokowały ją do realizacji przedstawień treści przeżyć osobistych. Wykorzystując doświadczenie warsztatowe w budowaniu materii autorskich obiektów, w oparciu o bogate zróżnicowanie niuansów użytych środków wyrazu, ukazuje niepowtarzalną atmosferę przestrzeni „Jej pustyni”. Artystka poprzez ekspresję pulsującą wyrafinowanym ograniczeniem środków wyrazu, w budowaniu formy podkreśla ascezę przeżyć oraz doświadczania. W kompozycjach obrazów naturalnie wizualizuje za pomocą wyszukanej formy, budując wielowarstwowość przedstawienia.

Kompozycje Katarzyny Dzikowskiej to swoistego rodzaju zapis z podróży po przestrzeni pustyni. W oparciu o czytelność motywu, autorka wprowadza odbiorcę w wielowątkową podróż, gdzie ściera się to, co realne z tym, co nierealne.

Wiara, z jaką podchodzę do odszyfrowywania tych prac, jest stanem ciągłej gotowości na odkrywanie kolejnych intelektualnych wartości. Poprzez konstelacje przywoływanych kadrów oraz rozwiązań formalnych, w konfrontacji z teraźniejszością oraz mając na uwadze indywidualność naszego widzenia i interpretowania świata, Autorka przekazuje wartości odnoszące się do naszego poznania. Rozwiązania formalne Dzikowskiej próbują zbliżyć się do współczesnych realiów życia, którego oblicze tak trudno zdefiniować. Powodem do przedstawienia możliwie prawdziwego wizerunku idei stała się potrzeba otwarcia na przestrzeń doznań innych, niż forma nawiązująca do treści czysto malarskich. Ma sugerować jasność wypowiedzi, zawierającej fascynację życiem i jego tajemnicą. Poprzez wieloznaczność stosowanej symboliki, Autorka dąży do przedstawienia prostoty, ale i magii codzienności, której doświadcza.

Reasumując, po analizie dorobku artystycznego, organizacyjnego, działalności dydaktycznej oraz pracy doktorskiej pani mgr Katarzyny Dzikowskiej, przygotowanej pod opieką promotorską dr hab. Łukasza Rudeckiego, stwierdzam, że wspomniana praca stanowi oryginalne dokonanie artystyczne oraz wykazuje ogólną wiedzę teoretyczną Kandydatki w dziedzinie sztuki, w dyscyplinie sztuki plastyczne i konserwacja dzieł sztuki oraz potwierdza umiejętność prowadzenia przez wyżej wymienioną Kandydatkę samodzielnej pracy artystycznej. Uważam również, że przedstawiona przez panią Katarzynę Dzikowską dysertacja doktorska w pełni uzasadnia nadanie Jej stopnia doktora sztuki w dziedzinie sztuki, w dyscyplinie sztuki plastyczne i konserwacja dzieł sztuki.

dr hab. Tomasz Nowak, prof. uczelni